

N:o 210.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till vissa ändringar i lagen angående civila tjänstinnhafvares rätt till pension den 11 oktober 1907; gifven Stockholms slott den 24 april 1908.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att

dels antaga följande förslag till ändrad lydelse af 2, 8, 10 och 16 §§ i lagen angående civila tjänstinnhafvares rätt till pension den 11 oktober 1907:

2 §.

Denna lag äger icke tillämpning i fråga om statsråds- och justitierådsämbete, civil tjänst med pensionsrätt i arméns eller flottans pensionskassa, tjänst vid telegrafverket, statens järnvägstrafik eller Trollhätte kanal- och vattenverk, ej heller i fråga om befattning, som är uteslutande prästerlig, utan gälle i afseende å dem hvad i fråga om pension nu är eller framdeles må varda stadgadt.

8 §.

Tjänstinnhafvare, som afgår från tjänsten utan att därtill vara skyldig enligt bestämmelserna i 6 §, vare icke berättigad till pension, innehafvare af domarämbete den honom enligt 5 § tillförsäkrade rätt

dock oförkränkt; ägande innehafvare af sådant ämbete, om han vid afgang från tjänsten uppnått sextiosju lefnads- men icke trettiofem tjänstår, åtnjuta afkortad pension i förhållande till tjänstårens antal, ifall detta icke understiger tio.

10 §.

Tjänstinnehafvare skall såsom bidrag till kostnaden för beredande af pension erlægga pensionsavgift till årligt belopp af nedan angifna procent å det för honom gällande pensionsunderlag.

Afgiftsprocenten beräknas efter beloppet af det för tjänsten stadgade högsta pensionsunderlag och utgör en tiondedels procent för hvarje helt hundratal kronor, dock icke i något fall mindre än tre procent.

Agiften erlägges för hvarje månad, för hvilken lön åtnjutes, äfvensom för månad, under hvilken, på grund af tjänstledighet eller i följd af ådömd mistning af tjänsten för viss tid, lön icke uppbäres.

Pensionsavgift erlägges å tid och på sätt, som af Konungen bestämmes.

16 §.

Pension för tjänst, som i denna lag afses, må, ändock att de för erhållande af pension föreskrifna villkor uppfyllts, icke förenas med lön eller pension för annan sådan tjänst eller annan statstjänst förutom i de fall och med de inskränkingar, som här nedan stadgas, nämligen:

1:o) att för den, som vid afgang från tjänsten åtnjuter lön för annan tjänst, pension må, för den tid lönen för den andra tjänsten åtnjutes, utgå med en tredjedel af det belopp, som enligt denna lags bestämmelser eljest skolat utgå; dock att, därest härigenom pensionen och lönen tillsammans icke uppgå till beloppet af den pension, som eljest skolat för förstnämnda tjänst åtnjutas, pensionen ökas med skillnaden;

2:o) att för den, som vid afgang från tjänsten åtnjuter pension för annan tjänst, som i denna lag afses, pension må utgå för båda tjänsterna med ett sammanlagdt belopp, motsvarande det högre af de pensionsbelopp, som eljest skolat utgå, ökad med en tredjedel af det lägre, eller, om bägge pensionsbeloppen äro lika, motsvarande det ena af dem, ökad med en tredjedel;

3:o) att för den, som vid afgang från tjänsten åtnjuter eller sedermera erhåller pension för statstjänst, å hvilken denna lag icke

äger tillämpning, pension för den förra tjänsten må utgå med en tredjedel af det belopp, som eljest skolat utgå; dock att, därest härigenom de båda pensionerna icke skulle tillsammans uppgå till nämnda belopp, pensionen må ökas med hvad som motsvarar skillnaden;

4:o) att, därest med tillämpning af de i 1:o), 2:o) och 3:o) af denna paragraf gifna bestämmelser sammanlagda beloppet af lönen och pensionen eller af de båda pensionerna understiger tre tusen kronor, afdrag å pensionsbeloppet skall äga rum endast i den mån, som erfordras för att pensionen tillsammans med lönen eller den andra pensionen icke må öfverstiga tretusen kronor;

dels ock besluta

ej mindre att den sålunda förändrade lydelsen af 2, 8, 10 och 16 §§ i pensionslagen skall tillämpas för tiden från och med den 1 januari 1908, än äfven att den bland villkoren för åtnjutande af de i 1905 års aflöningsstat för styrelsen och tjänstemännen vid Trollhätte kanal- och vattenverk upptagna löneförmåner för en del tjänst innehafvare stadgade skyldighet att å de bestämda löneförmånerna vidkännas afdrag till vissa angifna belopp, skall äfven efter den 1 januari 1908 kvarstå och tillämpas.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Carl Swartz.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 april
1908.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Swartz anförde i underdånighet:

Den 11 oktober 1907 utfärdades lag angående civila tjänstnehafvares rätt till pension, hvilken den 1 januari innevarande år trädte i kraft.

Ehuru lagen sålunda först helt nyligen trädte i tillämpning, har jag likväl funnit anledning att för Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag till vissa ändringar i lagen, delvis föranledda af i sådant afseende gjorda framställningar.

En af dessa rör tjänstemännen vid Trollhätte kanal- och vattenverk, beträffande hvilkas ställning i pensionshänseende styrelsen för nämnda verk gjort framställning om meddelande af vissa förändrade bestämmelser.

Innan jag öfvergår härtill, torde det emellertid tillåtas mig att erinra om följande.

Enligt § 12 i det kontrakt, som med nya Trollhätte kanalbolag på sin tid afslöts och den 31 maj 1904 å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar undertecknades, angående förvärfvande för kronans räkning af Trollhätte kanalverk jämte annan nämnda kanalbolag tillhörig egendom, tillförsäkrades de i bolagets tjänst anställda personer, hvilka funnos upptagna å en vid kontraktet fogad förteckning, rätt att öfvergå i statsverkets tjänst utan minskning i de en hvar af dem enligt samma förteckning tillkommande aflönings- och pensionsförmåner och utan att i öfrigt inträda i försämrad tjänsteställning, dock med förbehåll, att de skulle åtnöja sig med de med deras då innehafvande befattningar jämförliga sådana, som vederbörande statsmyndighet ansåge lämpligt att åt dem anförtro, samt att de skulle vara skyldiga underkasta sig alla för statens personal i jämförliga tjänster då eller framdeles gällande reglementen och instruktioner samt villkor för antagande, bibehållande vid anställning, befordran och entledigande, i den mån samma reglementen, instruktioner och villkor förklarades vara med afseende å dem tillämpliga.

I samma kontrakt stadgades jämväl, att alla vid kanalverkets öfverlämnande till kronan i kanalverkets tjänst genom kontrakt anställda vakter och arbetare med flera tillförsäkrades de dem enligt anställningskontrakten tillkommande aflönings- och pensionsförmåner.

I den sedermera, år 1905, fastställda aflöningsstaten för styrelsen och tjänstemännen vid Trollhätte kanal- och vattenverk upptogos — förutom en verkställande direktör, fyra styrelseledamöter och en protokollsförare — följande tjänstemän, nämligen: en öfveringenjör, en kamrerare, en kassör och bokhållare, en kontrollinspektör och materialförvaltare, tillika bokhållare, en bokhållare samt två kanalinspektörer.

Den sålunda i staten uppförda tjänstepersonalen motsvarade med undantag af kassören, hvilkens tjänstebefattning var ny, i hufvudsak den för kanalverkets skötsel förut hos bolaget anställda personal; dock öfverflyttades ett par förut befintliga tjänstebefattningar å öfvergångsstat.

För åtnjutande af i aflöningsstaten för ifrågavarande tjänstemän fastställda aflöningsförmåner stadgades, bland annat, såsom villkor,

att tjänstinnehafvare skulle vara förpliktad att, öfveringenjören, då han uppnått 65 lefnads- och minst 30 tjänstår, samt annan tjänstinnehafvare, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänstår, med oafkortad lön såsom pension från befattningen afgå, Kungl. Maj:t eller styrelsen, där det tillkomme styrelsen att afskedet utfärda, dock obetaget

att låta med detsamma anstå, därest och så länge den pensionsberättigade prövades kunna i befattningen på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kunde finnas villig att i densamma kvarstå; och skulle vid beräkning af tjänståren inräknas den tid, under hvilken tjänstinnehafvaren kunde hafva varit anställd såsom tjänsteman hos nya Trollhätte kanalbolag; att tjänstinnehafvare skulle vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunde varda stadgade; samt att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension trädte i kraft, å de bestämda löneförmånerna för en hvar af förut nämnda tjänstemän skulle afdragas och till statsverket ingå vissa för en hvar tjänstinnehafvare närmare angifna belopp.

I sammanhang med aflöningsstatens fastställande stadgades jämväl, att tjänsteman, som vid kanalverkets öfvergång till kronan var vid verket anställd och enligt § 12 i det emellan kronan och nya Trollhätte kanalbolag den 31 maj 1904 afslutade kontrakt ägde rätt att utan minskning i honom tillkommande aflönings- och pensionsförmåner öfvergå i statens tjänst, icke, med mindre han före den 1 januari 1906 förklarar sig villig ingå på den nya staten, ägde uppbära andra löne- eller pensionsförmåner än dem, som genom nämnda kontrakt blifvit honom tillförsäkrade.

I lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension hafva från lagens tillämpning tjänsterna vid Trollhätte kanal- och vattenverk icke blifvit från lagens tillämpning undantagna. Då emellertid lagen endast gäller innehafvare af tjänst, hvarmed är förenad lön, följer däraf, att hvarken verkställande direktören, styrelseledamöterna eller protokollsföraren, hvilka samtliga enligt aflöningsstaten åtnjuta ersättning i form af *arfvode*, äro underkastade pensionslagens bestämmelser. Öfriga i aflöningsstaten upptagna tjänstemän, hvilka alla åtnjuta lön och tjänstgöringspenningar, äro däremot, såvidt de ingått på samma lönestat, underkastade pensionslagen.

Med erinran härom har i underdånig skrifvelse den 31 december 1907 styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk, under framhållande att 1907 års pensionslag syntes medföra åtskilliga rubbningar i de vid aflöningsstaten för verket fästade villkor och bestämmelser, hvilka rubbningar delvis syntes för verkets förhållanden mindre väl lämpade eller stode i strid med de förutsättningar, som legat till grund för aflöningsstatens uppgörande och ordnande af verkets räkenskapsförhållanden m. m., gjort framställning om meddelande af vissa närmare föreskrifter i förevarande hänseenden.

Styrelsen har i sådant afseende anfört till en början, att tjänstemän, å hvilka, enligt hvad förut nämnts, lagen vore tillämplig, eller öfveringenjören, kamreraren, kassören, kontrollinspektoren, bokhållaren och kanalinspektorerna, enligt lagens 5 § blefve berättigade till åtnjutande af full pension först efter uppnådda 67 lefnads- och 35 tjänstår, medan däremot enligt aflöningsstatens bestämmelser pension tillföle den vid verket anställde öfveringenjören vid 65 lefnads- och minst 30 tjänstår och de öfriga vid 65 lefnads- och minst 35 tjänstår. Den för öfveringenjören gällande undantagsbestämmelsen — anför styrelsen vidare — hade tillkommit på den grund, att antagligt vore, att öfveringenjören först vid högre ålder än den för inträde i statens tjänst vanliga finge anställning vid kanalverket, och att möjlighet borde förefinnas att besätta öfveringenjörsplassen med lämplig person, oafsedt om denne förut varit anställd i statens tjänst eller icke. Då detta skäl fortfarande ägde giltighet, syntes det styrelsen, som om öfveringenjören lämpligen borde upptagas bland dem, i fråga om hvilka undantag i afseende å den för pensionsrätt bestämda åldern vore stadgade i lagens 5 §. Styrelsen kunde ej heller underlåta att framhålla, att bland de öfriga tjänstemännen åtminstone kontrollinspektoren, bokhållaren och kanalinspektorerna, hvilka hade regelbunden nattjänst, borde kunna anses hafva tjänat ut vid 65 lefnadsår, och att någon förmån för staten att behålla dem längre i tjänst icke syntes förefinnas.

En annan förändring mot förutvarande förhållanden innebure den nya lagen därutinnan, att enligt dess 11 § pensionsafgifterna skulle ingå till en särskild fond för pensionering af civila tjänst innehafvare. Hittills hade emellertid såväl verkställande direktörens som tjänstemännens pensionsafgifter med i aflöningsstaten bestämda belopp redovisats bland verkets inkomster, af hvilka nettobehållningen inginge till handels- och sjöfartsfonden.

I betraktande af nu nämnda förhållanden och af Trollhätte kanal- och vattenverks säregna ställning, anför styrelsen vidare, kunde det måhända finnas lämpligt, att tjänsterna vid verket undantoges från lagens tillämpning, i likhet med hvad i § 2 för, bland andra, tjänsterna vid telegrafverket och statens järnvägar vore föreskrifvet. Då det likväl syntes vara önskligt, att de verk, som undantoges från lagen, blefve så få som möjligt, och då dessutom de i lagen inrymda bestämmelserna om rätt till afkortad pension måste anses innebära en principiell förbättring, ansåge styrelsen det vara att föredraga, att lagen tillämpades jämväl på tjänsterna vid Trollhätte kanal- och vattenverk. För sådant

fall ville emellertid styrelsen dels framhålla önskvärdheten af en ändring i fråga om den i allmänhet fastslagna pensionsåldern beträffande verkets tjänstemän, dels ifrågasätta, huruvida icke pensionerna vid verket i första hand borde utgå af verkets medel, i likhet med hvad för post- och tullstaterna vore föreskrifvet.

Därjämte syntes det, ifall pensionslagen fortfarande ansåges böra äga tillämplighet å verkets tjänstemän, erforderligt, att vissa förklarande bestämmelser meddelades dels i fråga om sättet för pensionsunderlagets beräkning dels äfven beträffande tjänstårens beräkning.

I förstnämnda hänseende har styrelsen erinrat, hurusom samtliga tjänstemännen vid verket åtnjöte förmånen af boställe eller fri bostad jämte bränsle och de vid Trollhättan boende äfven elektrisk belysning. Visserligen funnes icke — såsom 3 § i pensionslagen förutsatte för en af dylik anledning beräknad ökning i pensionsunderlaget — i aflöningsstaten angifvet något belopp, med hvilket lönen i anledning af berörda förmåner minskats, men ledning för bedömandet af förmånernas värdering funnes i den lönestat, som för kanalbolagets tjänstemän varit gällande och hvilken legat till grund vid uppgörandet af förslaget till lönereglering för det af staten öfvertagna kanalverket; och kunde det enligt styrelsens mening därför ifrågasättas, huruvida icke verkets tjänstemän borde vid pensionslagens tillämpning anses berättigade att vid pensionsunderlagets beräkning få tillgodoräkna sig det uppskattade värdet af åtminstone boställe eller fri bostad.

Beträffande tjänstårsberäkningen har styrelsen erinrat, att enligt pensionslagens 17 § endast anställning i statens tjänst finge medräknas, medan däremot i det kontrakt, hvarigenom kanalverket af kronan öfvertagits, bolagets tjänstemän vid öfvergång till statens tjänst tillförsäkrats rätt att räkna sig till godo sin tjänstetid hos bolaget, en föreskrift som ock upptagits i den för verket år 1905 fastställda aflöningsstat. Äfven härutinnan kräfdes alltså, ifall pensionslagen skulle å verkets tjänstinnehafvare fortfarande äga tillämpning, en modifierande bestämmelse.

På grund af nådig remiss har statskontoret den 6 februari innevarande år afgifvit underdånigt utlåtande öfver nu ifrågavarande af styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk gjorda framställning; och har statskontoret därvid hemställt, att tjänsterna vid Trollhätte kanal- och vattenverk måtte, i likhet med hvad som vore föreskrifvet för, bland andra, tjänsterna vid telegrafverket och statens järnvägar, undantagas från pensionslagens tillämpning.

Flera viktiga omständigheter, anför statskontoret, talade för en sådan undantagsställning. Redan verkets egenskap af en industriell anläggning med dess afskilda drätsel syntes hänvisa dess personal till en särställning i förevarande hänseende. I betraktande syntes äfven böra tagas det förhållande, att utom den jämförelsevis fåtaliga personal, för hvilken den vid 1905 års Riksdag antagna lönestat gällde, till detta verk vore att räkna ett betydande antal kroppsarbetare och andra löntagare med mer eller mindre fast anställning, för hvilkas pensionering i en eller annan form verket säkerligen finge vidkännas utgifter. Då pensionslagen icke ägde tillämpning å verkställande direktören, måste en pensionering vid sidan af den i pensionslagen stadgade i alla händelser fortfarande förekomma vid detta verk. Det hade framhållits, hurusom det, ifall pensionslagen fortfarande skulle å verkets tjänstemän äga tillämpning, skulle blifva nödigt att i lagen införa en del nya bestämmelser, som hade särskildt afseende å tjänstinnehafvare vid Trollhätte kanal- och vattenverk. Äfven om man i likhet med styrelsen funne önskligt, att de verk, som undantoges från pensionslagen, blefve så få som möjligt, ansåge dock statskontoret, att det å andra sidan icke finge förbises, att det kunde vara olämpligt att belasta lagen med allt för många specialbestämmelser.

I likhet med statskontoret finner jag, med hänsyn till den särskilda ställning, Trollhätte kanal- och vattenverk inom statsförvaltningen intager, och därmed sammanhängande af statskontoret påpekade förhållanden, lämpligast, att verkets tjänstemän undantagas från pensionslagens tillämpning. Man undslipper ock därigenom, att i lagen inrymma en hel del undantagsbestämmelser, som eljest synas oundgängliga att där införa.

Därest, i enlighet med hvad jag sålunda tillstyrkt, ifrågavarande tjänstinnehafvare undantagas från pensionslagens tillämpning, utgör detta, såsom statskontoret ock i sitt förenämnda utlåtande erinrat, naturligtvis intet hinder för att genom tillägg till eller ändringar i de i sammanhang med den för Trollhätte kanal- och vattenverk fastställda lönestat vidtagna de jämkningar, som må finnas lämpliga och skäliga. Huruvida och i hvilken omfattning dylika jämkningar böra äga rum, är emellertid en fråga, hvilken icke torde behöfva i nu förevarande sammanhang till pröfning upptagas.

Jag finner mig alltså böra förorda sådan förändrad lydelse af 2 § i pensionslagen, att bland tjänster, å hvilka lagen icke skall äga till-

lämpning, upptages jämväl tjänst vid Trollhätte kanal- och vattenverk. Därest detta förslag vinner godkännande, torde, på sätt statskontoret jämväl tillstyrkt, i sammanhang därmed böra beslutas, ej mindre att den förändrade lydelsen af berörda § skall tillämpas från och med den 1 januari 1908, då pensionslagen trädde i kraft, än äfven att den bland villkoren för åtnjutande af de i 1905 års afföningsstat för styrelsen och tjänstemännen vid Trollhätte kanal- och vattenverk upptagna löneförmåner för en del tjänsttnehafvare stadgade skyldighet att å de bestämda löneförmånerna vidkännas afdrag till vissa angifna belopp skall äfven efter den 1 januari 1908 kvarstå och tillämpas.

Äfven i ett annat hänseende än det, hvarom jag hittills talat, torde ändring i pensionslagen redan nu få anses påkallad. Jag syftar härvid på bestämmelserna i lagens 16 §.

Innan jag öfvergår härtill, må det tillåtas mig erinra om följande.

Såsom chefen för landtförsvarsdepartementet vid underdånig föredragning den 20 nästlidne mars af frågan om ändring i gällande grunder för pensionering af arméns befäl och underbefäl med vederlikar anmälde, hafva ej mindre arméns år 1903 församlade fullmäktige än äfven 1907 års krigsbefäl gjort underdånig framställning i syfte, att gällande föreskrift därom, att pensionär af ifrågavarande kategori, hvilken jämte pension från arméns pensionskassa åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som äro anvisade för arméns pensionering, skall vidkännas minskning i den honom jämte förstnämnda pension tillkommande fyllnadspension af statsmedel, måtte mildras eller upphävas; och anfördes till stöd för en dylik åtgärd, bland annat, att 16 § 3 mom. af 1907 års civila pensionslag försatt ifrågavarande pensionärer i en sämre ställning än tillförne, i ty att dylik pensionär, jämte det han måste lida sådant afdrag, som nyss nämnts, i den militära fyllnadspensionen, enligt den i nämnda lagrum meddelade föreskrift icke finge uppbära mer än en tredjedel af den honom eljest enligt samma lag tillkommande pension.

Öfver berörda framställningar afgaf statskontoret den 6 sistlidne februari underdånigt utlåtande, därvid statskontoret, under framhållande att bestämmelserna i 16 § pensionslagen uppenbarligen förutsatte, att pensionstagaren icke skulle behöfva vidkännas något afdrag i den honom på grund af andra bestämmelser än pensionslagens tillkommande lön eller pension för statstjänst, samt att således de pensionsbestämmelser, som tilläfväntys stadgade sådant afdrag, borde ändras med hänsyn till den civila pensionslagens föreskrifter; och hemställde statskontoret därför

om sådan ändring i förenämnda för pensionering af arméns befäl och underbefäl med vederlikar gällande grunder, att eljest föreskrifven minskning i fyllnadspensionen för pensionär, som utom den militära pensionen åtnjöte pension äfven af andra allmänna medel än dem, som vore afsedda för arméns pensionering, icke skulle äga rum, ifall den andra pensionen utginge enligt 1907 års pensionslag för civila tjänst-innehafvare.

I enlighet med statskontorets berörda hemställan beslöt ock Eders Kungl. Maj:t den 20 förberörde mars aflåtande till Riksdagen af nådig proposition i ämnet.

I samband med behandlingen af nyssberörda ämne har statskontoret i sitt omförmälda utlåtande ifrågasatt vidtagande af viss ändring i 16 § pensionslagen.

Nämnda paragraf har nu följande lydelse:

Pension för tjänst, som i denna lag afses, må, ändock att de för erhållande af pension föreskrifna villkor uppfyllts, icke förenas med lön eller pension för annan sådan tjänst eller annan statstjänst förutom i de fall och med de inskränkingar, som här nedan stadgas, nämligen:

1:o) att för den, som vid afgang från tjänsten åtnjuter lön för annan tjänst, pension må, för den tid lönen för den andra tjänsten åtnjutes, utgå med en tredjedel af det belopp, som enligt denna lags bestämmelser eljest skolat utgå; dock att, därest härigenom pensionen och lönen tillsammans icke uppgå till beloppet af den pension, som eljest skolat för förstnämnda tjänst åtnjutas, pensionen ökas med skillnaden;

2:o) att för den, som vid afgang från tjänsten åtnjuter pension för annan tjänst, som i denna lag afses, pension må utgå för båda tjänsterna med ett sammanlagdt belopp, motsvarande det högre af de pensionsbelopp, som eljest skolat utgå, ökad med en tredjedel af det lägre, eller, om bägge pensionsbeloppen äro lika, motsvarande det ena af dem, ökad med en tredjedel;

3:o) att för den, som vid afgang från tjänsten åtnjuter eller sedermera erhåller pension för statstjänst, å hvilken denna lag icke äger tillämpning, pension för den förra tjänsten må utgå med en tredjedel af det belopp, som eljest skolat utgå; dock att, därest härigenom de båda pensionerna icke skulle tillsammans uppgå till nämnda belopp, pensionen må ökas med hvad som motsvarar skillnaden.

Statskontoret har nu, med framhållande att ifrågavarande stadgande nära öfverensstämde med motsvarande bestämmelser i det förslag till pensionslag, som den 7 november 1902 afgifvits af den för utarbetande

af sådant förslag tillsatta kommitté och i hufvudsakliga delar lagts till grund för den år 1907 utfärdade lagen i ämnet, erinrat, hurusom kommittén till stöd för förslaget i denna del till en början anförde, att det visserligen principiellt icke kunde anses oriktigt, vare sig att en person, som innehafvande och fått uppbära aflöning för tvänne ordinarie statstjänster af den beskaffenhet, att därtill hörande göromål samtidigt kunnat af honom skötas, äfven finge komma i åtnjutande af pension särskildt för en hvar af dessa tjänster, därest han i afseende å hvardera uppfyllt villkoren för pensions erhållande, eller att en sådan tjänstinnehafvare finge lämna den ena tjänsten med den pension, hvartill han för denna kunde vara berättigad, och likväl bibehålla den andra tjänsten med densamma åtföljande lön. Då emellertid, hade kommittén vidare anförde, ett förenande af flera ordinarie statstjänster på en hand redan i och för sig måste betraktas såsom undantag från den allmänna regeln, och då på ett sådant undantagsförhållande icke borde få grundas nya fördelar i vidare mån än dessa kunde anses påkallade af rättvisa och billighet, anslöte sig kommittén visserligen till den uppfattning, att det borde vara förbjudet att förena pension för tjänst, som i pensionslagen afsåges, med lön eller pension för annan sådan tjänst eller annan statstjänst, men ansåge kommittén, med hänsyn till det förhållande att tjänstinnehafvare, å hvilken pensionslagen komme till tillämpning, skulle vara skyldig erlägga afgifter för blifvande pension, att honom icke borde betagas möjlighet att få åtnjuta fördel af inbetalda afgifter, hvadan kommittén, som utginge från förutsättningen att dessa afgifter skulle i genomsnitt motsvara en tredjedels pension, föreslagit bestämmelser, hvilka hade till syfte att åt tjänstinnehafvare, hvarom fråga vore, alltid bevara rätten till bekommande af nämnda pensionsmedel, så framt de för pensions erhållande stadgade förbehåll eljest blifvit behörigen uppfyllda.

För egen del har statskontoret i sitt ifrågavarande utlåtande framhållit, hurusom billigheten syntes kräfva, att utöfver de i pensionslagens 16 § till förmån för vederbörande pensionstagare gjorda jämkningar, något ytterligare medgifvande gjordes i afseende å förbudet mot förening af pension enligt pensionslagen med lön eller annan pension. Redan i pensionskommitténs berörda betänkande hade, anförde statskontoret, erkänts, att det under viss förutsättning icke kunde anses principiellt oriktigt, att två pensioner eller en lön och en pension samtidigt förenades på en hand; och ännu så sent som år 1904 hade Kungl. Maj:t och Riksdagen fattat ett beslut, med tillämpning hvaraf en öfningslärare vid folkskoleseminarium ägde uppbära pension både i nämnda egenskap och för annan statstjänst, dock med den inskränkning, att

sammanlagda af statsmedel utgående pensionsbeloppet icke finge öfverstiga 3,000 kronor. Härigenom vore således, om ock i indirekt form, medgifvet, att en afvikelse från den eljest häfdade principen om förbud mot förening af flera pensioner, under viss förutsättning, kunde anses vara på sin plats. Och ett sådant medgifvande, lämnadt uteslutande till förmån för de små lön- och pensionstagarna, syntes statskontoret vara förtjänt att utsträckas att tillgodokomma statens tjänstinnehafvare i allmänhet. Med fästadt afseende å de i 17 § andra stycket i 1907 års pensionslag lämnade föreskrifter beträffande tjänstårsberäkning i fall, hvarom här vore fråga, syntes all fara för missbruk af ett medgifvande i nu antydd riktning få anses utesluten.

På grund af hvad sålunda anförts, har statskontoret ansett, att ett tillägg till 16 § i pensionslagen borde i lagen införas af innehåll att, därest med tillämpning af de i 1:o, 2:o och 3:o i samma paragraf gifna bestämmelserna sammanlagda beloppet af lönen och pensionen eller af de båda pensionerna icke öfverstege tretusen kronor, afdrag å pensionsbeloppet skulle ske endast i den mån, som erfordrades för att pensionen tillsammans med lönen eller den andra pensionen icke öfverstege tretusen kronor.

I detta sammanhang torde jämväl böra omförmälas, hurusom åtskilliga vid rikets allmänna läroverk anställda gymnastiklärare i en den 1 november 1907 dagtecknad petition, med förmälan att de jämte sin gymnastiklärarlön uppbure pension från arméns pensionskassa, samt under erinran om den försämring i pensionshänseende, som för tjänstemän i deras ställning inträdt genom bestämmelserna i 16 § punkt 3 i den nya civila pensionslagen, i underdånighet anhållit, att berörda bestämmelse måtte förklaras icke äga tillämpning å de gymnastiklärare, som redan före den 1 januari 1908, då nämnda lag trädde i kraft, varit i åtnjutande af pension från arméns pensionskassa, samt att dessa tjänstemän måtte tillförsäkras rätt att från arméns och civilstatens pensionskassor få i pension uppbära en hvar sammanlagdt minst det belopp, som han skulle hafva fått uppbära, om han kunnat som gymnastiklärare afgå med rätt till pension före sistnämnda dag.

Med anledning af berörda framställning har infordradt underdånigt utlåtande afgifvits af ej mindre öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk den 18 sistlidne februari än äfven statskontoret den 28 i samma månad.

Förstnämnda myndighet har därvid, under erinran att ny lönestat för de allmänna läroverken fastställt att gälla från och med år 1905, hemställt, att berörda framställning måtte på det sätt bifallas, att sökan-

dena blefve i förevarande hänseende likställda med befattningshafvare, som under åren 1905—1907 blifvit pensionerade såväl från gymnastiklärarbefattning vid allmänt läroverk som ock från militär tjänst, eller, därest detta icke kunde bifallas, att dem tillförsäkrades enahanda pensionsförmåner, som skulle hafva kommit dem till godo, om de icke ingått på den nya aflöningsstaten för de allmänna läroverken.

Statskontoret har däremot icke ansett sig kunna tillstyrka sådana personliga undantag från den civila pensionslagens tillämpning som dem, hvilka blifvit af sökandena ifrågasatta, men, med åberopande af sitt förenämnda den 6 sistlidne februari afgifna underdåniga utlåtande i fråga om afdrag i militär fyllnadspension, erinrat, att, därest ämbetsverkets i samma utlåtande framställda förslag vunne godkännande, förbättring därigenom skulle vinnas äfven i sökandenas pensionsförhållanden.

För egen del finner jag, i likhet med statskontoret, det icke böra ifrågakomma att i pensionslagen införa en undantagsbestämmelse af det innehåll, som i förenämnda petition blifvit ifrågasatt. Däremot anser jag den af statskontoret tillstyrkta tilläggsbestämmelsen till 16 § i samma lag innefatta en af billighetsskäl i hög grad påkallad jämkning i nu gällande bestämmelser, hvarför jag på det lifligaste tillstyrker, att en dylik tilläggsbestämmelse i lagen införes.

Därest denna min hemställan gillas, torde ifrågavarande bestämmelse böra förklaras äga tillämpning redan från och med den 1 januari 1908.

Slutligen har jag att föreslå ett par ytterligare ändringar, dock endast af formell art, i ifrågavarande lag, nämligen i dess 8 och 10 §§. 8 § är nu af följande lydelse:

Tjänstinnehafvare, som afgår från tjänsten utan att därtill vara skyldig enligt bestämmelserna i 6 §, vare icke berättigad till pension; dock att innehafvare af domarämbete, som uppnått sextiosju lefnads- men icke trettiofem tjänstår, må, därest tjänståren icke understiga tio, äga erhålla afkortad pension i förhållande till tjänstårens antal.

Då i förevarande § stadgats, att tjänstinnehafvare, som afgår från tjänsten utan att därtill vara skyldig enligt bestämmelserna i 6 §, icke är berättigad till pension, har meningen därmed gifvetvis icke varit att betaga innehafvare af domarämbete den honom redan i 5 § tillförsäkrade rätt till hel pension vid afgang från tjänsten vid uppnådda 67 lefnads- och 35 tjänstår.

Enär emellertid 8 § erhållit en härutinnan otydlig affattning, torde åt nämnda lagrum böra gifvas en förtydligad redaktion, hvartill jag låtit utarbета förslag.

10 § lyder nu på följande sätt:

Tjänstinnehafvare skall såsom bidrag till kostnaden för beredande af pension erlägga pensionsavgift till årligt belopp af nedan angifna procent å det för honom gällande pensionsunderlag.

Afgiftsprocenten beräknas efter beloppet af det för tjänsten stadgade högsta pensionsunderlag och utgör en tiondedels procent för hvarje helt hundratal kronor, dock icke i något fall mindre än tre procent å nämnda pensionsunderlag.

Afgiften erlägges för hvarje månad, för hvilken lön åtnjutes, äfvensom för månad, under hvilken, på grund af tjänstledighet eller i följd af ådömd mistning af tjänsten för viss tid, lön icke uppbäres.

Pensionsavgift erlägges å tid och på sätt, som af Konungen bestämmes.

I första stycket af nämnda paragraf har sålunda meddelats föreskrift, att pensionsavgift skall utgå med viss procent af det för *vederbörande tjänstinnehafvare* vid hvarje tid gällande pensionsunderlag. I andra stycket i samma paragraf, med hvilket åsyftas att stadga det *procenttal*, som vid berörda beräkning skall användas, föreskrifves åter, att detta tal skall utgöra $\frac{1}{10}$ procent för hvarje helt hundratal af det för *tjänsten* stadgade *högsta pensionsunderlag*, dock icke i något fall mindre än 3 procent. Genom tillägget i slutet af andra stycket af orden »å nämnda pensionsunderlag» har emellertid meningen något förryckts. Visserligen torde den rätta betydelsen af stadgandet framgå af paragrafens lydelse i öfrigt, jämförd med det formulär till redogörelse för enligt lagen utgående pensionsavgifter, som finnes fogadt vid den under den 11 oktober 1907 utfärdade nådiga kungörelsen med föreskrifter om verkställighet af lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension. Men till förekommande af misstyding torde dock den rättelse i paragrafens lydelse böra vidtagas, att nyssnämnda ord i slutet af paragrafens andra stycke ur paragrafen utgå.

Jämväl den sålunda förändrade lydelsen af 8 och 10 §§ torde böra förklaras skola tillämpas från och med den 1 januari 1908.

På grund af hvad jag sålunda anfört hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att

dels antaga följande förslag till förändrad lydelse af 2, 8, 10 och 16 §§ i lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907:

2 §.

Denna lag äger icke tillämpning i fråga om statsråds- och justitierådsämbete, civil tjänst med pensionsrätt i arméns eller flottans pensionskassa, tjänst vid telegrafverket, statens järnvägstrafik eller Trollhätte kanal- och vattenverk, ej heller i fråga om befattning, som är utslutande prästerlig, utan gälle i afseende å denna hvad i fråga om pension nu är eller framdeles må varda stadgadt.

8 §.

Tjänstinnehafvare, som afgår från tjänsten utan att därtill vara skyldig enligt bestämmelserna i 6 §, vare icke berättigad till pension, innehafvare af domarämbete den honom enligt 5 § tillförsäkrade rätt dock oförkränt; ägande innehafvare af sådant ämbete, om han vid afgang från tjänsten uppnått sextiosju lefnads- men icke trettiofem tjänstår, åtnjuta afkortad pension i förhållande till tjänstårens antal, ifall detta icke understiger tio.

10 §.

Tjänstinnehafvare skall såsom bidrag till kostnaden för beredande af pension erlägga pensionsavgift till årligt belopp af nedan angifna procent å det för honom gällande pensionsunderlag.

Avgiftsprocenten beräknas efter beloppet af det för tjänsten stadgade högsta pensionsunderlag och utgör en tiondedels procent för hvarje helt hundratal kronor, dock icke i något fall mindre än tre procent.

Avgiften erlägges för hvarje månad, för hvilken lön åtnjutes, äfvensom för månad, under hvilken, på grund af tjänstledighet eller i följd af ådömd mistning af tjänsten för viss tid, lön icke uppbäres.

Pensionsavgift erlägges å tid och på sätt, som af Konungen bestämmes.

16 §.

Pension för tjänst, som i denna lag afses, må, ändock att de för erhållande af pension föreskrifna villkor uppfyllts, icke förenas med lön eller pension för annan sådan tjänst eller annan statstjänst förutom i de fall och med de inskränkingar, som här nedan stadgas, nämligen:

1:o) att för den, som vid afgang från tjänsten åtnjuter lön för annan tjänst, pension må, för den tid lönen för den andra tjänsten

åtnjutes, utgå med en tredjedel af det belopp, som enligt denna lags bestämmelser eljest skolat utgå; dock att, därest härigenom pensionen och lönen tillsammans icke uppgå till beloppet af den pension, som eljest skolat för förstnämnda tjänst åtnjutas, pensionen ökas med skillnaden;

2:o) att för den, som vid afgang från tjänsten åtnjuter pension för annan tjänst, som i denna lag afses, pension må utgå för båda tjänsterna med ett sammanlagdt belopp, motsvarande det högre af de pensionsbelopp, som eljest skolat utgå, ökad med en tredjedel af det lägre, eller, om bägge pensionsbeloppen äro lika, motsvarande det ena af dem, ökad med en tredjedel;

3:o) att för den, som vid afgang från tjänsten åtnjuter eller sedermera erhåller pension för statstjänst, å hvilken denna lag icke äger tillämpning, pension för den förra tjänsten må utgå med en tredjedel af det belopp, som eljest skolat utgå; dock att, därest härigenom de båda pensionerna icke skulle tillsammans uppgå till nämnda belopp, pensionen må ökas med hvad som motsvarar skillnaden;

4:o) att, därest med tillämpning af de i 1:o), 2:o) och 3:o) af denna paragraf gifna bestämmelser sammanlagda beloppet af lönen och pensionen eller af de båda pensionerna understiger tre tusen kronor, afdrag å pensionsbeloppet skall äga rum endast i den mån, som erfordras för att pensionen tillsammans med lönen eller den andra pensionen icke må öfverstiga tretusen kronor;

dels ock besluta,

ej mindre, att den sålunda förändrade lydelsen af 2, 8, 10 och 16 §§ i pensionslagen skall tillämpas för tiden från och med den 1 januari 1908,

än äfven att den bland villkoren för åtnjutande af de i 1905 års aflöningsstat för styrelsen och tjänstemännen vid Trollhätte kanal- och vattenverk upptagna löneförmåner för en del tjänstinnehafvare stadgade skyldighet att å de bestämda löneförmåner vidkännas afdrag till vissa angifna belopp skall äfven efter den 1 januari 1908 kvarstå och tillämpas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställda behagade Hans Maj:st Konungen lämna bifall; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bil. litt. --- vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Axel Nyström.